

Zbigniew Sareło

"Re - thinking Professional Ethic" : pierwsze doroczne spotkanie "European Ethics Network"

Studia Philosophiae Christianae 33/1, 194-195

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZBIGNIEW SAREŁO

**RE-THINKING PROFESSIONAL ETHIC
PIERWSZE DOROCZNE SPOTKANIE EUROPEAN ETHICS NETWORK**

W dniach od 26-28 września 1996 r. odbyło się w Leuven pierwsze doroczne spotkanie powstałego w 1995 r. *European Ethics Network*. Celem *European Ethics Network* jest integrowanie współpracy pomiędzy ośrodkami akademickimi, w których uprawiana jest etyka. Przedmiotem zaś organizowanej współpracy jest m.in.: promowanie badań interdyscyplinarnych i doskonalenie wzajemnych relacji pomiędzy etyką ogólną i jej szczegółowymi zastosowaniami; wypracowanie europejskiego standardu jakości podstawowych kursów filozofii moralności oraz programów nauczania etyki zawodowej; wypracowanie programów studiów doktoranckich w zakresie etyki; przygotowanie podręczników do nauczania etyki zawodowej.

Konferencja rozpoczęła się od przyjęcia wydanego przez rektora Uniwersytetu w Leuven. Ideą dominującą w wygłoszonym przez niego przemówieniu była teza, że proces jednoczenia Europy wymaga współpracy ośrodków uniwersyteckich także w dziedzinie filozofii moralności, aby wypracowywać europejskie standardy nauczania etyki, zwłaszcza zawodowej.

Pierwsza sesja obrad poświęcona była problemowi zagrożeń, jakie dla etyki niesie jej instrumentalizacja i fragmentaryzacja. Zagrożenie to rodzi poniekąd samo życie. Postęp technologiczny stwarza bowiem w różnych zawodach wciąż nowe problemy. Poprawne ich rozwiązanie zależy od posiadania wiedzy zarówno filozoficznej, jak też i związanej z danym zawodem. Tymczasem zdobywanie wiedzy zawodowej zwykle jest bardzo czasochłonne. Stąd też etycy zajmujący się problematyką zawodową nie rzadko posiadają braki bądź w zakresie przygotowania filozoficznego, bądź zawodowego.

Dyskusja nad tym problemem była poprzedzona dwoma referatami. Pierwszy wygłosił Alain Thomasset pt. *Narrativité et herméneutique dans l'éthique professionnelle* a drugi Paul van Tongeren pt. *Ethic, tradition and hermeneutics*. Pierwszy z nich uzasadniał tezę, że w opowiadaniach jest przekazywane doświadczenie moralności, które daje odbiorcy zrozumienie sensu działania w jego uwarunkowaniach historycznych, społecznych i osobowych. W konsekwencji, jego zdaniem, opowiadania budują świat, do którego człowiek w procesie socjalizacji akomoduje się i który wpływa potem na jego myślenie.

Natomiast P. van Tongeren w swym referacie poddał najpierw krytyce koncepcję etyki zawodowej, w której badania są zawężone do rozwiązywania konkretnych problemów bez odniesienia do ogólnych założeń filozoficzno-moralnych. Następnie zaproponował własną koncepcję etyki jako hermeneutyki doświadczenia moralności. Etyka zawodowa w tej koncepcji nie polegałaby na aplikacji ogólnych zasad moralnych do szczegółowych przypadków, lecz byłaby raczej swego rodzaju regionalną hermeneutyką, czyli etycznym opisem sytuacji.

W dyskusji po tych referatach dominowały kwestie pluralizmu oraz potrzeby choćby minimalnego konsensu w rozwiązaniach ważnych problemów moralnych. Dyskutanci zauważyli m.in., że w etyce chodzi nie tylko o rozpoznanie sensu jakiegoś działania, co można odkrywać przy pomocy metody hermeneutycznej, ale także o zasady, choćby tylko sprawiedliwości.

Przedmiotem obrad drugiej sesji był problem nauczania etyki zawodowej. Pierwszy referat wygłosił Jef van Gerwen pt. *Three methods in applied ethics*, a dotyczył on metod nauczania etyki działalności gospodarczej. Autor w zasadzie ograniczył się do zaprezentowania zalet oraz słabości trzech modeli nauczania: opartego na aplikacji ogólnych zasad do konkretnych sytuacji; rozważania kasusów; analiz przemian etosu. Natomiast Bruno Cadore w referacie pt. *Réflexions sur la pédagogie de l'éthique médicale* uzasadniał najpierw potrzebę nauczania etyki medycznej, a następnie próbował przekonać słuchaczy, że najlepszą do tego metodą jest analiza kasusów.

Trzeci referat w tej części obrad wygłosił Augusto Hortal Alonso pt. *Seven theses on professional ethics*. Przedmiotem jego dociekań była kwestia potrzeby etyki zawodowej w ogóle. Uzasadniał on tezę, że uprawianie każdego zawodu, a niektórych w sposób szczególniejszy, wiąże się z moralnością. W każdej bowiem poracy człowiek stanowi o sobie, siebie realizuje. Ponadto poprzez wytwory swej pracy człowiek wchodzi w relacje z innymi osobami. W niektórych zaś zawodach przedmiotem pracy jest bezpośrednio oddziaływanie na drugiego człowieka. W wykonywaniu więc zawodu człowiek nie tylko angażuje własną wolność, lecz także wpływa na ludzi, z którymi współdziała oraz na tych, dla których lub przeciw którym pracuje.

W dyskusji po tych referatach uwaga była skoncentrowana głównie na metodzie kazuistycznej. Zwolennicy tej metody powoływali się mn.in. na jurydyczną tradycję anglosaską, w której przypadki sądowych werdyktów odgrywają ważną rolę. Innym kontrowersyjnym tematem dyskusji była kwestia możliwości i zasadności wychowania moralnego w procesie nauczania etyki.

Ostatniego dnia obrad dyskutowano w grupach nad kwestią możliwości opracowania podręczników etyki zawodowej. W założeniu organizatorów owocem owych dyskusji miało być wypracowanie podstawowej struktury, metodologicznej opcji i treściowej zawartości czterech tematycznych podręczników: wprowadzenia ogólnego do etyki zawodowej; etyki bio-medycznej; etyki działalności gospodarczej; oraz etyki inżynierskiej (*Engineering Ethics*). Oczekiwania organizatorów zostały w zasadzie we wszystkich grupach spełnione w niewielkim tylko zakresie. Praca będzie jednak kontynuowana dalej. W poszczególnych grupach wyłoniono bowiem komitety redakcyjne, które powinny do końca 1996 roku opracować definitywne koncepcje poszczególnych podręczników.

W podsumowaniu obrad R. Dillemans wyraził nadzieję, że współpraca etyków w ramach European Ethics Network skutecznie przyczyni się do budowania Zjednoczonej Europy, promując i chroniąc zarazem jej humanistyczne tradycje.

Zachariasz Łyko, *Zarys filozofii chrześcijańskiej*,
Chrześcijańska Akademia Teologiczna, Warszawa 1995.

Nie jest prawdą, aby istniała posucha filozoficzna w Polsce, w szczególności w odniesieniu do filozofii chrześcijańskiej. Mamy przed sobą nową, obszerną tego rodzaju publikację pomyślaną jako podręcznik dla studiujących teologię chrześcijańską. W połączeniu z wykładem historii filozofii jest jednocześnie wszechstronnym kompendium filozofii chrześcijańskiej. Książka składa się z *Wprowadzenia* (s. 17-65) oraz trzech części noszących tytuły: *Ontologia (Nauka o rzeczywistości; s. 67-236)*, *Gnozeologia (Nauka o poznaniu; s. 237-339)*, *Aksjologia (Nauka o wartościach; s. 341-415)*. Wprowadzenie zawiera dwa rozdziały (1. *Istota filozofii*, 2. *Filozofowie i ich filozofie*), *Ontologia* – osiem rozdziałów (3. *Pojęcie ontologii*, 4. *Aspekt kwantytawny rzeczywistości*, 5. *Rzeczywistość w wymiarze kwalitatywnym*, 6. *Egzystencja świata*, 7. *Natura zmian w świecie*, 8. *Ewolucjonizm*, 9. *Kreacjonizm*, 10. *Miejsce Boga*), *Gnozeologia* – cztery rozdziały (11. *Teoria poznania*, 12. *Krytyka poznania*, 13. *Zagadnienie prawdy*, 14. *Epistemologia*), *Aksjologia* – trzy rozdziały (15. *Wartości*, 16. *Etyka – estetyka – polityka*, 17. *Prawo natury*). Z tej formalnej prezentacji widać, że najobszerniej została potraktowana nauka o rzeczywistości. Objętościowo biorąc, trzecia część publikacji została jej poświęcona. Praca zawiera obszerną bibliografię (s. 417-429) oraz wersje obcojęzyczne (angielsko-, niemiecko-, i rosyjskojęzyczne) *Spisu treści*.

Każdy rozdział wieńczy *Zakończenie*, które podaje kwintesencję rozważań danego rozdziału. Z dydaktycznego punktu widzenia taki styl opracowania należy uznać za